

Gilbert Keyzer

Merelande

Niets uit deze uitgave mag verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm, internet of op welke wijze dan ook, zonder schriftelijke toestemming van de auteur.

*Alle in deze roman voorkomende personen
komen voort uit mijn fantasie.*

Deel een:

Het bittere feest

Benji en Lieke Nijman wilden verhuizen naar een koopwoning. In een van de brochures die zij hadden aangevraagd en ontvangen werden dertien verschillende types eengezinswoning beschreven. Voor de kleurentekening van iedere koopwoning waren boompjes, wandelende echtparen en spelende kinderen afgebeeld. Het terrein waarop de huizen zouden worden gebouwd lag op loopafstand van hun huurflat in Amsterdam zuidoost. Benji en Lieke wisten wat zij aan hypotheek konden lenen, want dat had hun financieel adviseur voor ze uitgerekend. Het bijbehorende kettingsformulier vol cijfers beloofde een zonnige financiële toekomst. Al snel kozen zij voor het grootste type, met ook op de eerste etage rechte wanden. Met hun beide zoontjes wilden zij zoveel mogelijk woonruimte. De kavel beschikte over een voortuin van niet meer dan twee meter, met een achtertuin die wel vijf keer dieper was! De woning zou op alle etages van dubbel glas en een extra dikke isolerende laag onder de dakpannen worden voorzien. Op zolder kwam een verwarmingsketel, verpakt in een mantel van geel purschuim. Het enige dat hen tegenstond was de erfpacht. Erfpacht, zo had hun adviseur uitgelegd, kon door jaarlijkse prijsverhogingen van de gemeente uiteindelijk veel hoger uitvallen dan voorzien. Toch schreven zij zich op de woning in, waarbij zij ook een tweede en derde keuze voor kleinere types woningen aangaven. Kopen, zo had hun adviseur uitgelegd, was goedkoper dan huren. Voor de huur van hun flat en servicekosten betaalden zij meer dan duizend gulden per maand. Dit bedrag zou jaarlijks hoger worden. Aan hypotheeklasten, waarbij de kosten voor de hypotheekakte en de notariskosten werden meegefinancierd, zouden zij, na teruggave van inkomstenbelasting, iets meer dan zevenhonderd gulden per maand kwijt zijn. Daar kwam dan eventueel nog wel voor honderdveertig gulden aan erfpacht bij. Kijkt u zelf maar, mijnheer, mevrouw. Over dertig jaar is uw hypotheek afgelost en bent u ervan af en dan heeft u een fraai bezit. En vergeet u de premie niet! Die premie, behorend bij woning type A, hield in dat zij in de eerste vijf jaar na hun aankoop in totaal dertigduizend gulden zouden ontvangen. Omdat het een annuïteitenhypotheek werd, zouden zij de eerste

jaren minder rente op hun belastbaar inkomen in mindering kunnen brengen. Benji en Lieke hadden nog geen idee van de onderhoudskosten die gepaard gaan met het bezit van een eigen woning. Tien dagen later ontvingen zij bericht dat zij voor dit type woning op een wachtlijst waren geplaatst. Op het type waar hun voorkeur naar uitging waren meer dan zestig inschrijvingen ontvangen, terwijl er twaalf woningen beschikbaar waren. Voor kleinere woningen bestond ofwel een korte, ofwel helemaal geen wachtlijst. Zij besloten hun inschrijvingen te handhaven. Ook een woning met een schuin dak vanaf de eerste etage leek hen geschikt voor een gezin met twee kinderen. Op dat schuine dak zou later een dakkapel kunnen worden geplaatst, zo overwogen zij. Een collega van Benji wees hem erop dat het type woning waar hun voorkeur naar uitging, niet alleen in hun woonplaats, maar ook in Merelande, hemelsbreed ongeveer twintig kilometer noordoostwaarts, zou worden gebouwd. In Merelande noord zou een compleet nieuw stadsdeel verrijzen. Een dag later bracht zij zelfs een brochure voor hem mee. Gezamenlijk namen zij het boekje door.

Merelande lag in de zuidwesthoek van een ingepolderd stuk land, de Nieuwe Polder, van ruim veertienhonderd vierkante kilometer. Dit gebied, in de zestiger jaren van de vorige eeuw drooggemalen, werd aan de westkant begrenst door een binnenmeer, de Mare, en aan de overige zijden door brede watergeulen. Het vormde hierdoor het grootste kunstmatige eiland ter wereld.

Aan de noordzijde grensde de stad aan een natuurgebied, de Zuiderzeeplassen, dat was ontstaan omdat men een deel ervan niet drooggemalen kreeg. Dit gebied strekte zich in noordelijke richting uit tot aan IJsselstad.

Een gemaal, de Slurper genaamd, bleef immer doormalen om te voorkomen dat het gewonnen gebied weer onder water zou lopen en loosde op de Mare. De Nieuwe Polder zou tussen de twee en de vijf meter beneden zeeniveau blijven liggen. Het gebied lag zelfs lager dan de Mare.

‘We zouden dus op een voormalige zeebodem gaan wonen’, concludeerde Lieke.

‘Als het gemaal ermee ophoudt kunnen we toch altijd nog op zolder gaan zitten’, opperde Benji. Merelande stad lag evenals Merelande noord aan de westzijde van de in noordoostelijke richting lopende snelweg, ten oosten van De Mare. Port Merelande lag tegenover Merelande stad, aan de andere kant van de snelweg. Dit stadsdeel grensde in het oosten aan een diepe watergeul en beschikte over een haven voor plezierbootjes en niet al te grote jachten.

Eigen grond, dus geen erfpacht. Van het type van hun keuze waren nog voldoende woningen beschikbaar. De voortuin was elf meter diep.

Over een van het huis losstaande schuur heen zou een carport worden geplaatst.

De achtertuin zou een lengte van dertien meter krijgen.

Op een zaterdag reden zij naar een door het bouwbedrijf opgericht informatiecentrum in Merelande noord.

Via de snelweg in noordoostelijke richting rijdend namen zij de afslag naar een B weg, die hen naar een industrieterrein voerde, dat tussen de Mare en het gebied lag waar de betreffende huizen als nieuwe woonwijk zouden verrijzen.

Van Merelande zagen zij weinig meer dan talrijke rijen rijtjeshuizen, vlaktes vol opgespoten zand, bouwkransen en heimachines. Meerdere woonwijken waren in aanbouw.

Cementwagens reden over de onverharde wegen van bouwterreinen, ondanks het weekend. Zij wierpen stofwolken op, die over verharde en onverharde wegen heen waaiden.

In het informatiecentrum was iedere verdieping van de woning gelijkvloers nagebouwd. Men had zelfs meubilair geplaatst. De plafond loze, door spots verlichte modellen leken ruim genoeg. Radiatoren ontbraken, want de woningen zouden worden uitgerust met heteluchtverwarming. De tussenmuren bestonden uit dubbele gipsplaat zonder geluidsisolatie.

Hun zoontjes Lex en Leo vonden het prachtig.

Zij kropen allerlei kasten in en uit en vochten onderling uit, wie welke slaapkamer zou krijgen.

Net op tijd wist Lieke te verhinderen dat ze het niet aangesloten toilet in de hal van de modeletage gebruikten.

In een hoek van de expositieruimte werd een zwartwitfilm vertoond die het ontstaan van Merelande en de Zuiderzeeplassen liet zien. Vliegtuigjes wierpen rietzaden boven het gebied uit dat toen nog via kanaaltjes met de Mare in verbinding stond.

Een blikken polygoonstem verklaarde dat het opgeschoten riet weliswaar het water uit het ingedijkte gebied trok, maar dat al snel hordes ganzen de nieuwe loten opvraten, zodat al snel een moeras en later opnieuw een binnenmeer was ontstaan.

Men had dit meer en het daar omheen liggende land met rust gelaten, zodat op den duur een natuurgebied ontstond.

Met een stapeltje folders verlieten zij het centrum.

Diezelfde avond bekroop Benji en Lieke de twijfel.

Zij bewoonden een ruime vijfkamerflat op de eerste etage, die qua oppervlakte niet voor de koopwoning onderdeed.

Een winkelcentrum en de lagere school lagen op loopafstand. Zij hadden goed contact met de burens, terwijl een bevriend echtpaar, eveneens met kinderen, slechts enkele kilometers verderop woonde.

Binnen een halfuur konden zij met de metro het centrum van Amsterdam bereiken.

Lieke reisde binnen veertig minuten naar het verpleeghuis, alwaar zij als speltherapeute werkzaam was. Benji deed er een half uur over om de universiteit te bereiken, alwaar hij als projectmedewerker functioneerde.

Zonder toezicht durfden zij hun kinderen niet buiten te laten spelen. Dat zou in een eengezinswoning anders worden.

In ieder geval zouden Lex en Leo veel makkelijker het huis in en uit kunnen lopen dan nu. De ruimte hiervoor leek hen daarnaast vrijwel onbepaald. Dit gold, hoewel in mindere mate, ook voor de soortgelijke woningen die vlakbij zouden worden gebouwd.

Zij bestudeerden het bestemmingsplan van de gemeente Merelande.

Zou er tussen hun woning en het terrein dat aan de Zuiderzeeplassen grensden gebouwd worden?

Waren er lagere scholen aanwezig? Hoelang zouden zij moeten reizen om op het werk te komen? Zou het mogelijk zijn om in Merelande aan een baan te komen? Avonden lang zaten zij over de papieren gebogen. Beide katers, Wit en Zwart, sprongen op tafel en keken mee.

Lex en Leo bouwden met lego de eengezinswoning na, die zij in Merelande Noord hadden bezocht.

Met vertedering bekeken zij hun blonde zoontjes.

‘Ach, we moesten het maar doen’, vond Benji uiteindelijk. ‘Het scheelt nogal wat geld. Nu zijn we het iedere maand aan de huisbaas kwijt. En de kinderen en de katers en ik zouden een tuin heel leuk vinden.’ Hij keek Lieke aan, die haar schouders ophaalde.

‘Jij toch ook?’ vroeg hij met zachte stem.

Las hij verontwaardiging in haar grijze ogen? Zij glimlachte onzeker, boog zich over de plattegrond van de woning heen die tussen hen in op de keukentafel lag.

De tuin leek haar, afgezien van de speelruimte voor de jongens, inderdaad een belangrijk voordeel.

Een achtertuin van wel dertien meter! In gedachten plantten zij het stukje grond vol met bomen en struiken. Ook namen zij zich voor om een zandbak, een moestuintje en een rozenperkje aan te leggen.

Een hoekwoning viel net buiten hun hypothecaire mogelijkheden. Zij kozen een tussenwoning, met de achtertuin op het noordoosten. De aankoop van grond en woning zou hen ruim honderdzesendertigduizend gulden gaan kosten. Aangezien zij niet over eigen geld beschikten, financierden zij alle met de aankoop gepaard gaande kosten mee.

Alles bij elkaar gaven zij een hypotheek van honderdtweeënveertigduizend gulden op het pand tegen een rente van acht procent per jaar.

Een paar weken later reden zij naar een notaris in Merelande, alwaar de koopakte zou passeren. De kinderen hadden zij bij vrienden achtergelaten.

Eerst bezochten zij het bouwterrein.

Zij reden een straat in, die aan weerszijden van een brede strook grond liep. Aan de overzijde stonden al soortgelijke woningen, maar dan van het premie B type. Deze duurdere woningen werden opgeleverd met betegelde badkamer en keuken. Bovendien werd op zolder een dakraam met dubbele beglazing gemonteerd.

Benji en Lieke moesten het doen met een met kunststof beklede badkamer en een bovenlicht in het dak.

De grond waarop het rijtje huizen zou worden gebouwd, bleek overwoekerd met onkruid. Heipalen staken er bovenuit.

Benji boog zich voorover om een gaaf schelpje uit het zand te trekken. Hij gaf het aan Lieke. Onder de carports aan de overkant stonden auto's geparkeerd.

Zij zagen geen enkele bewoner aan de overkant en reden richting het notariskantoor, dat in het stadscentrum gelegen was. Met verbazing ontdekten zij dat de stadsbussen op apart aangelegde, van stoplichten voorziene wegen reden. Via tunnels konden fietsers er onderdoor.

Het centrum stelde niet veel voor: twee overdekte winkelgalerijen, het notariskantoor, een politiebureau dat in een bouwkeet was gevestigd en het gemeentehuis.

De akte passeerde in december 1984. De notaris presenteerde na afloop sigaren. Voor de lol stak Benji er een op, waarop Lieke hoestend de rook voor haar gezicht wegwuifde.

Benji voelde zich in een juichstemming. Hij wilde uit eten, of althans een fles champagne kopen.

Lieke zei vrijwel niets tijdens de rit huiswaarts. Zij bleef strak voor zich uitkijken. Het schelpje draaide zij tussen haar vingers door.

‘Ben jij dan niet blij?’, vroeg hij verbaasd.

‘Ach, waar zou ik blij om moeten zijn? Of je nou hier of daar woont, dat maakt mij eigenlijk niet zoveel uit.’

Verbijsterd door haar antwoord, wist hij niet wat te zeggen. Het is toch een feest als je een huis hebt gekocht, dacht hij

met enige wrevel. Niets dan norsheid en geslotenheid las hij uit haar profiel af.

Hoe was het mogelijk dat zij haar aanvankelijke enthousiasme verloren was? Nu hij eraan terugdacht, had zij nooit veel animo getoond. Had zij misschien spijt gekregen, zonder dat aan hem te durven vertellen? Blijkbaar was zij het liefst in hun huidige stad blijven wonen.

Zij maakte een uitgebluste indruk op hem. Hij voelde zich erin meegetrokken. Waar is de energie gebleven waarover we vroeger beschikten, vroeg hij zich af. Voordat de kinderen geboren werden, waren zij vrijwel iedere avond uit geweest.

Bezoekjes aan vrienden, de sportschool en muziekvoorstellingen. Zij waren zelfs enige tijd lid geweest van een danssociëteit.

En nu stonden de kringen hen onder de ogen. Nadat Lieke iedere avond de muitende jochies eindelijk het bed in gekregen had, zaten, nee lagen ze bijna altijd met de voeten op tafel voor de televisie.

Daar was natuurlijk hun energie gebleven! Gestolen door hun zoontjes, die stoeiend door de flat heen buitelden!

Die avond aten zij hutspot. Benji bereikte nog net voor sluitingstijd de supermarkt, alwaar hij een fles mousserende witte wijn kocht, om er toch nog een feestje van te maken. Lieke wilde er niets van, zodat hij de fles zelf half leegdrank. Zwijgend zaten ze naast elkaar op het versleten, doorgezakte bankstel naar het zwartwit toestel te kijken.

Zij kregen van de bank periodiek grote sommen geld op hun rekening gestort, die zij aan de aannemer dienden door te betalen.

In april 1985 reden Benji en Lieke naar Merelande, om de voortgang der bouwwerkzaamheden te bekijken. De afstand tussen de flat en het bouwterrein leek hen groter dan ooit. De afstand tussen hen beiden leek hen eveneens belangrijk toegenomen. Zandvlaktes, vrijwel niet van elkaar te onderscheiden woonwijken vol rijtjeshuizen, af en toe een villa. Zij passeerden een tweetal meters brede metalen ringen op palen, aan weerszijden van de B weg was geplaatst.

Pas jaren later begrepen zij dat deze roestende constructie, die zij nooit als kunstwerk hadden beschouwd, een verwijzing was naar de naam van de autoweg: Hoge Ring.

Tot hun schrik stonden er, net als bij hun vorige bezoek in januari alleen nog maar heipalen, die nu echter door het hoog opgeschoten onkruid nauwelijks zichtbaar waren.

De woningen zouden in oktober van dat jaar worden opgeleverd.

‘Ik begrijp er niets van, volgens de afrekeningen zouden de muren er al moeten staan’, zei Benji, terwijl hij de auto de straat uit stuurde.

‘Je moet ze bellen’, vond Lieke. Benji kreeg niemand te pakken, zodat hij de aannemer een brief schreef. Het antwoord volgde twee weken later. De aannemer beriep zich op vorstverlet.

Een zeer strenge winter was het niet geweest. Gevroren had het nauwelijks. Of de woning in oktober zou worden opgeleverd, bleef uiterst twijfelachtig.

Benji bekeek het rekeningoverzicht. Bij tijdige oplevering zouden zij nog genoeg geld overhouden om op de begane grond vloerbedekking te leggen. Maar als zij de sleutels van de woning weken of maanden later kregen, zouden zij zoveel bouwrente moeten betalen dat zij tekortkwamen.

Hij vertelde het Lieke, die meteen haar ouders belde met het verzoek of zij bij hen voor de aanschaf van een kurkvloer geld konden lenen. Dat was gelukkig geen probleem.

Op een fraaie dag eind mei reden zij naar Merelande. De straat stond vol cementwagens, vrachtauto’s en bouw materiaal. Lappen zwart bouwplastic wapperden in een schrale oostenwind. Stof en wind kolkten tussen huizen en hijskranen door.

De zijmuren van het rijtje waren opgericht, alle vloeren gestort. Voor- en achtergevels ontbraken nog.

Door de huizen heen konden zij met jonge boompjes en wilgen vol geplante velden zien, die tot aan het natuurgebied

doorliepen. Om de woonwijk heen lagen vlaktes en bergen zand vol brokken piepschuim en bakstenen.

Bouwwakkers zaten in houten wagons aan de lunch. Benji en Lieke liepen door zand en plekken cement naar hun woning.

Tussen de muren waren rijen reusachtige gasbranders opgesteld, die het vocht uit het beton moesten verdrijven. Het suisde alsof een trein voorbijreed. Zij keken naar binnen en verbaasden zich over de afmetingen.

Hoe zou hier ooit al hun meubilair passen? De ruimte leek hen onwaarschijnlijk klein. Zwijgend reden zij huiswaarts. Lieke keek vrijwel de hele reis door het rechter portierraam. Eenmaal thuis controleerden zij nogmaals de afmetingen van hun woning en vergeleken die met die van de huurflat. De nieuwe huiskamer zou op papier zelfs iets groter uitvallen.

'Ik denk dat het komt door die donkere muren dat het zo klein lijkt', veronderstelde Benji.

Gezamenlijk ontwierpen zij de indeling van de achtertuin. Benji bemerkte alsnog enige interesse bij zijn vrouw. Werkelijk enthousiast leek zij niet.

Tijdens hun bezoek in juni waren ze net op tijd bij de woning om te zien hoe een hijskraan de voorgevel op zijn plaats hees. De achtergevel zat er al in. Zij zagen de isolatie zitten, die deels onder blauwe, doorzichtige plastic vellen verborgen zat. Het begon op een huis te lijken.

Benji nam een foto van Lieke, die vlak bij de achtergevel stond. Jaren later, tijdens het opruimen van een kast, kwam de foto uit een stapeltje andere tevoorschijn.

Lieke hield haar lange, slanke gestalte enigszins ineengedoken. De handen hield zij in de zakken van haar zomerjas. Donkerblonde haarlokken woeien om haar gezicht. Zij keek niet in de camera.

Enkele weken na de bouwvakvakantie zagen zij dat de zolderverdieping pannen droeg. Het metselwerk aan de gevel was bijna klaar. De palen waarop de carport zou komen te rusten staken fier hemelwaarts.

Door de opening waar later de voordeur in zou komen, gingen zij hun woning binnen. Door het op de betonnen muren aangebrachte pleisterwerk zag het er al veel ruimer uit. Men was bezig met het aanbrengen van leidingen en elektra en het installeren van het sanitair. Via de kale trappen bezochten zij de zolder en de eerste etage. De binnendeuren en de gipsplaten voor de binnenmuren ontbraken nog.

Het huis toonde hen de ingewanden, bestaande uit geribbelde buizen, koperen leidingen en veelkleurige elektriciteitsdraden.

Zij groetten de bouwvakkers en reden het centrum van Merelande in om uit eten te gaan. Een geschikt etablissement konden zij niet vinden. Het Chinese restaurant dat zij wilden bezoeken, bleek gesloten. De shoarmatent waar zij in de deuropening naar binnen keken, zag er zo duister uit, dat zij vrijwel onmiddellijk rechtsomkeer maakten.

Zij spraken niet vaak over de komende verhuizing. Wat voor Benji een mijlpaal in hun leven betekende, leek voor haar een transformatie te zijn, die je nou eenmaal af en toe tijdens je leven meemaakte. Hij keek enorm naar het verblijf in hun nieuwe woning uit. Het leek haar nog steeds weinig te doen.

Benji maakte het laatste van de bank ontvangen bedrag aan de aannemer over.

In de herfst bezochten zij nogmaals hun woning. De carport was aangebracht. Deuren en ramen zaten in de gevels. De ruiten waren stoffig.

De achtertuinen werden van elkaar afgescheiden door houten paaltjes waartussen ijzerdraad was gespannen. Dwars op de gevels waren schuttingpanelen aangebracht.

Als bodembedekking waren grove kleibrokken gestort.

De tuinen boden toegang tot een braakliggend terrein, waarachter de lage boompjes stonden.

De bestrating van de voortuin bestond uit een dubbele rij stoeptegels onder de carport, waar de auto overheen gereden kon worden.

Het hout van de schuur was slordig geschilderd. Hier en daar puilde het van regenwater verzadigde hout al uit.

Langzamerhand ontmantelden zij hun leven in de stad waar zij woonden. Huur-en energiecontract werden opgezegd, de kinderen bij hun school uitgeschreven.

Zij vonden in Merelande op loopafstand een lagere school voor hun jongens.

Nadat zij begin november de sleutels van hun woning in ontvangst hadden genomen, moesten zij nog bijna zestienhonderd gulden aan bouwrente bijbetalen.

Opnieuw leende Lieke bij haar ouders.

Zij kochten kurken tegels, die bij een bouwmarkt in Merelande extra voordelig werden aangeboden. Met de auto vol lijm en vloerbedekking reden zij naar hun woning. De kinderen hadden zij bij haar ouders ondergebracht. Het rook in de woning naar beton en bouwbehang. Benji bevestigde enkele gloeilampen aan uit het plafond hangende draden. Vervolgens staken zij met plamuurmessen klodders opgedroogd cement van de vloer. Benji schakelde de verwarming in, die bleek te werken.

Gezamenlijk sneden en plakten zij de kurken tegels. Noest en onder het uitwisselen van eenlettergrepige woorden werkten zij door.

Tussen de middag reden zij naar het kleine centrum van hun stadsdeel. Dit centrum bestond uit een videotheek en een bankfiliaal, beide ondergebracht in noodgebouwen, een supermarkt en een bakker. Even verderop stond een sporthal. Bij de bakker kochten zij verse broodjes, bij de super pakjes melk.

Op het overgebleven kale stuk vloer zaten zij even later op door hen meegebrachte klapstoeltjes te lunchen. Lieke had het door hen meegenomen koffiezetapparaat op het stoffige aanrecht neergezet.

Zij waren later klaar dan verwacht. Onder het felle licht van de gloeilampen sneden en lijmden zij zich langs hoeken en kieren.

Het zag er uiteindelijk heel redelijk uit, zo vonden zij.

De stoeltjes en het koffiezetapparaat lieten zij achter.

Enkele dagen later brachten zij een laklaag op het kurk aan.

Zij werkten van de straatkant naar de tuinzijde toe. Hoewel zij de voor- en achterdeur tegen elkaar open hadden gezet, zodat een gure herfstwind door de woning heen blies, brandde de lak hen in de ogen. Snel en slordig rollend bedekten zij de vloer, om daarna tranend en hoestend de tuin in te vluchten. Door de wind klapte de voordeur dicht. Benji realiseerde zich dat hij de huissleutels op het aanrecht had laten liggen. Zij hadden geen keus dan te wachten totdat de lak was opgedroogd.

Het braakliggend terrein dat aan de achtertuinen grensde liep tot een smalle weg, waarachter het bos der lage boompjes begon. Achter deze boompjes konden zij wilgen onderscheiden. Tot hun verbazing zagen zij eerst een vos uit het struweel aan de voet van de boompjes tevoorschijn komen. Daarna verscheen een ree.

Een tweetal buizerds cirkelden om elkaar heen. Vooral Lieke vond het prachtig. Zij opperde de mogelijkheid om een hond te nemen.

‘Als je die hier uitlaat, zal je weinig dieren te zien krijgen’, zei Benji. Een hond. Hij moest er niet aan denken. Het houden van een dergelijk huisdier zou voor hem het einde van zijn persoonlijke vrijheid inhouden.

Zij bleven vlak bij de achtergevel staan, af en toe stampvoetend om warm te blijven. De zon verdween achter een donkergrijs wolkendek.

Zij waren de enig aanwezige eigenaren.

Het viel Benji op dat de grond om hen heen donkerder was dan de rest van de achtertuin en kleinere kleibrokken bevatte. Het leek alsof er onlangs gegraven was, nadat kleigrond op een bed van zand was gestort.

Benji ging op zijn hurken zitten en begon te graven.

‘Wat doe je nou?’

‘Kijken of die bouwvakkers geen afval in onze tuin hebben verstoep.’

Na enige aarzeling begon Lieke hem te helpen.

Het begon te schemeren. Benji scheurde een nagel.

Zij kregen licht van een peertje, dat in de woonkamer aan het plafond hing.

Zonder veel moeite groeven zij wel een halve meter diep. De grond bleek ruller dan de omgeving. Inderdaad kwam allerlei bouwafval tevoorschijn. Eindjes pvc-buis, flarden blauw plastic, halve bakstenen, kroonsteentjes.

Met een gil kwam Lieke overeind uit haar voorovergebogen houding. Benji keek opzij.

De hand van een mens stak uit de kleibrokjes. Lieke sloeg de handen voor haar mond en week achteruit. Benji begon om de hand heen te graven. Een arm kwam tevoorschijn. Daarna een gedeelte van een door een grauwwitte overall bedekt bovenlichaam. Daarna een korrelig, bleek gezicht, waarvan de oogleden half openstonden. Lieke kreunde van afschuw.

‘Een bouwvakker’, concludeerde Benji. Ook de mond stond half open. Een gouden tand verspreidde een dof schijnsel. De rest van het gebit was onder het zand verdwenen. Ondanks de staat van ontbinding roken zij niets. Het leek op een buitenlandse man, misschien uit het Midden-Oosten.

‘Ik denk dat we hier het stoffelijk overschot zien van een illegale metselaar.’

Benji begon om het lichaam heen te graven. Het bovenste gedeelte van het lijk stond in een onnatuurlijke hoek met de heupen.

‘Het lijkt wel of hij zijn rug heeft gebroken.’

‘Hij is van een steiger gestort natuurlijk’, veronderstelde Lieke met een dun, bibberend stemmetje. ‘Ze wilde er geen gedonder mee en hebben hem begraven.’

Vertwijfeld keken zij elkaar aan.

Een felle novemberwind schudde de boompjes en blies kleikorrels over het stoffelijk overschot heen.

‘We moeten de politie bellen Benji!’

‘Ben je nou helemaal! Dan kunnen we wekenlang onze woning niet in! De politie zal alles afzetten! Waar moeten we in die tussentijd naartoe? Nee hoor, ik begraaf hem weer, regel een schep bij de burens en rij morgenvroeg weer hier

naartoe. Dan zal ik een diepere kuil graven daar verderop, sleur ik het lijk erin en hebben we nergens last meer van.'

Hij wees naar het terrein dat aan hun achtertuin grensde.

'Dat kan toch niet zomaar Benji! Dat is strafbaar!'

'Welnee, dat is alleen strafbaar als wij hem hadden vermoord!'

Aarzelend keek zij hem aan.

'Bovendien is zo'n lijk binnen een paar maanden vergaan!'

'En jij denkt dat het een illegaal is?'

'Natuurlijk! Anders waren ze hem toch al komen zoeken?'

Deze twijfelachtige logica overtuigde haar niet geheel, zorgde er wel voor dat zij voorlopig zweeg. Benji begon handenvol grond weer op en om het lijk heen te werpen. Daarna stampte hij de oppervlakte zo goed mogelijk vlak. Er ontstond een ondiepe kuil. Lieke stond te huiveren. Zij blies op haar handen.

De wind had het meeste van de kwalijke dampen het huis uit geblazen. De lak was weliswaar nog niet helemaal droog, maar zij besloten om toch door het huis heen te lopen. Hun zolen knerpten op de vloer. Stukjes grond vielen van hen af.

De volgende ochtend reed Benji al om zes uur naar hun woning terug. Hij had een schep meegenomen. Het was zaterdagochtend. Vorst lag als een witte deken over de velden. Hij parkeerde onder de carport en liep over het bevroren zand naar de voordeur. Hij zag geen mens buiten.

Ook nu waren er in het rijtje huizen geen andere eigenaren aanwezig.

Aan de overkant zag hij in enkele keukens, achter gordijnen en lamellen, lichten branden. Onder de meeste carports stonden daar auto's geparkeerd.

In de woning hing nog steeds een scherpe, chemische stank. Hij zag dat zij, bijna bedwelmd als zij waren geweest, zeer slordig hadden gelakt. Sommige delen van de kurkvloer bleken nog onbedekt.

Tevergeefs probeerde Benji de vastgekoekte kleibrokjes van de lak los te schoppen.

De grond in de achtertuin was uiteraard eveneens bevroren. Verwoed hakkend met de schep probeerde Benji het lijk op

te graven. Meer dan een handvol schilfers kreeg hij niet losgebeukt. Onverrichterzake reed hij terug.

‘Is het gelukt?’, vroeg Lieke.

‘Ja hoor. Ik heb trouwens zijn zakken doorzocht en helemaal niets gevonden. Het moet inderdaad een illegaal geweest zijn.’

‘Waar precies heb je het lijk begraven?’

‘Bij de bureu.’

‘Nee even serieus Benji! Ik vind trouwens nog steeds dat we de politie moeten bellen.’

Hij maakte haar duidelijk dat het daar te laat voor was en dat hij het stoffelijk overschot even buiten hun tuin op het braakliggende terrein onder de grond had gewerkt.

‘Niemand heeft me gezien.’

Met hulp van vrienden verhuisden zij midden november. Al hun bezittingen konden in een keer met een gehuurde camionette worden overgebracht.

Nadat alles was uitgeladen trakteerden Benji en Lieke de verhuisploeg en zichzelf op afhaalchinees.

Het hele huis stond vol kartonnen dozen, met kleding volgepropte vuilniszakken en gedemonteerd meubilair. Zij hadden geen zin meer om de bedden in elkaar te zetten en beddengoed op te zoeken en sliepen die eerste nacht op matrasjes uit de kampeeruitrusting.

Woedend geblaf van honden hield hen die eerste nacht uren uit hun slaap. Het lawaai leek van het industrieterrein te komen waar hun modelwoning had gestaan. De maan en de straatverlichting schenen door de gordijn loze vensters.

Een week later reed Benji ‘s morgens vroeg over de Hoge Ring naar zijn werk. De temperatuur was die nacht tot vlak boven het vriespunt gedaald. Maanlicht werd versluierd door mistflarden.

Er was weinig verkeer.

Halverwege de Ring leken zich delen van de middenberm los te maken en de weg over te steken.

Herten of reeën. Het kleinste dier kon Benji ontwijken, maar de grootste raakte hij met de linkerzijkant van zijn auto. Het gaf een doffe bons. Het jong verdween in de nevels die over het met kreupelhout begroeide gebied aan de rechterzijde van de weg hingen.

Hij parkeerde in de rechterberm, stapte uit en stak over. Het hert lag met achterover geknakte nek op het gras, zonder te bewegen. Benji vermoedde dat het een vrouwtje was. Een groot, vochtig oog weerspiegelde het maanlicht en leek hem verwijtend aan te kijken. Beni zag geen bloed. Er kwam geen damp uit de neusgaten. Hij begreep dat het dier op slag dood moest zijn geweest. Het andere moest haar kalf zijn. Zou het zonder moeder kunnen overleven? Zijn adem wolkte bij hem vandaan.

Niets dan stilte en mistflarden omgaven hem.

Zijn auto was weliswaar beschadigd, maar hij kon er nog mee rijden. De koplamp was versplinterd en brandde niet meer. Het spatbord was bijna tot op de autoband ingedeukt. Tussen het spatbord en de sierlijst zaten plukjes beestenhaar.

Een personenauto kwam aanrijden. Benji hief zijn hand op. De chauffeur reed hem met volle snelheid voorbij.

Benji stak over, schopte de glasscherven van de koplamp de middenberm in en reed langzaam naar zijn werk, alwaar hij de politie belde. Men vertelde hem Rijkswaterstaat in te zullen schakelen om het kadaver te verwijderen. Vervolgens belde hij zijn verzekeringsmaatschappij.

Daarna Lieke. Hij stelde haar gerust met de mededeling dat het dier op slag was overleden. De hele dag bleef zich het beeld van het verminkte hert met het grote, glanzende oog hem aan zich opdringen.

Tot zijn verbazing werd de auto niet total loss verklaard. Een schadebedrijf repareerde de schade.

Op weg naar huis probeerde hij tevergeefs de plek te herkennen waar hij het dier had doodgereden. Hij vroeg zich af wat hij had gedaan indien het hert nog had geleefd. Afmaken? Hoe dan? Door er nogmaals met zijn auto overheen te rijden?

Benji besloot de komende winter de bus naar zijn werk te nemen.

Lieke zat van hen allen het meeste thuis, want zij werkte slechts twee dagdelen per week. Zij bracht de kinderen naar school en deed boodschappen.

Zij maakte kennis met de burens, waarmee zij enkele malen koffiedronk.

De korte winterdagen vlogen Lieke aan. Zij wisselde soms enkele zinnen uit met op het schoolplein wachtende moeders, zonder dat het hierbij tot nader contact kwam. Een buurtcentrum was er niet. Wel bevond zich in het centrum van hun stadsdeel sinds kort een café.

Zij kon zich niet voorstellen wat zij daar zou moeten.

Overdag en 's avonds keek zij naar hun zwartwit tv. Soms zat een van de katers bij haar op schoot. Meestal waren ze in de lage bossen aan het jagen.

Bijna iedere week lag er wel een dode muis of vogel voor de tuindeur.

Zij belde haar ouders en vertelde hen hoezeer zij de flat en haar leven aldaar mistte en hoe ontheemd en eenzaam zij zich voelde, hoezeer zij naar Amsterdam verlangde.

'Hoe kan je je nou zo voelen? Je hebt de kinderen toch?', antwoordde haar moeder. Haar vader zei nooit veel terug.

Lieke trok de conclusie dat haar moeder nog veel geïsoleerder leefde dan zijzelf, zodanig zelfs, dat zij het niet eens in de gaten had. Maar die gedachte troostte haar niet.

Bijna iedere week kwamen haar ouders langs. Het beurde haar nooit op.

Zij waren gepensioneerde landbouwers. Lieke was hun enig kind. Vrijwel nooit kwam iemand bij ze langs. Af en toe reed Lieke naar ze toe. Ook daar ontleende zij geen vreugde aan. Ik lijk veel te veel op ze, concludeerde zij. Daarom zal ik nooit echt gelukkig worden, net als zij.

Lusteloos begon zij aan een nieuw ontwerp voor de achtertuin. Na enkele pogingen voltooide zij een tekening waarop diagonaal geplaatste stoeptegels, in een grasveldje geplaatst,

voor een ruimtelijk effect zouden zorgen. In de naastliggende borders wilde zij rozen. Van een moestuintje zag zij wegens plaatsgebrek af. Lex en Leo leken het op de nabijgelegen basisschool goed naar hun zin te hebben. Regelmatig brachten zij klasgenootjes mee naar huis. Soms bezochten zij verjaardagsfeestjes van klasgenootjes en nodigden zij ze op hun eigen feestjes uit.

Zij namen judolessen in de vlakbij gelegen sporthal.

Benji sloot al vrij snel vriendschap met een tweetal mannen, die in hetzelfde rijtje woonden. Gezamenlijk begonnen zij met zaalvoetbal. Lieke ging op jazzballet.

Deze activiteiten werden voorlopig gefinancierd met de eindejaarsuitkeringen.

Een van de buurmannen, een Amsterdammer die Benji bij een zaalvoetbalteam had geïntroduceerd, bleek vriendelijk en hulpvaardig genoeg om hem met het onderhoud van de auto van dienst te zijn. Hij was automonteur geweest en nam Benji mee naar een nabijgelegen autosloperij, alwaar zij tegen zeer voordelige prijzen koplampen, startmotoren en dynamo's mochten demonteren. Geheel zonder gevaar verliepen deze activiteiten niet, want zij werden soms omringd door grauwendende honden, waarvan Benji begreep dat dit de dieren betrof die zij 's nachts hoorden aanslaan. Bovendien dienden zij nogal eens opeengestapelde autowrakken te beklimmen, die nogal eens vervaarlijk begonnen te wankelen. De sloperij werd beheerd door grove, vervuilde mannen, waarmee zij uiteindelijk ruzie kregen. Benji en zijn buurman waren op zoek naar remschijven en vonden na enig zoeken een auto van hetzelfde merk en type als die van Benji en Lieke.

Uitzonderlijk genoeg maakte het wrak geen deel uit van een stapel sloopauto's, maar was het op stapels autobanden getakeld. Bij het demonteren van de remschijven kwam de eigenaar van de sloperij op hen af stuiven en begon te brullen dat er remvloeistof op de banden die de auto droegen terecht zou zijn gekomen.

Benji en zijn kompaan zagen zich omringd door autoslopers en vechthonden. Om te voorkomen dat de honden tegen hen werden opgezet, vluchtten Benji en zijn buurman de sloperij af, om er nooit meer terug te keren. In IJsselstad ontdekten zij een paar weken later een autosloperij die niet door honden werd bewaakt.

Dankzij zijn hulp lukte het Benji om hun oude, roestige auto rijdende te houden.

De buurman zelf reed, net als het merendeel der buurtbewoners, eveneens in een ouder model auto, waar bijna voortdurend iets mis mee was.

Bij het uitvoeren van een grote reparatie takelde hij zelfs zijn motorblok uit zijn auto, hierbij gebruik makend van de dwarsbalk van zijn carport.

In de straat waar Benji en Lieke woonden stond altijd wel een auto met de motorkap omhoog, vooral aan hun zijde van de straat.

In januari 1986 vroeg Benji schriftelijk premie A aan. Het kostte hem een halve dag om alle papieren in te vullen.

In maart 1986 deed hij aangifte inkomstenbelasting over 1985. Tot zijn schrik merkte hij dat hij de premie B bij hun belastbaar inkomen diende op te tellen. Zo zouden zij de eerste vijf jaar vrijwel geen belastingvoordeel ontvangen. Hoe was het mogelijk dat hun financieel adviseur dit over het hoofd had gezien? De getallen verschilden hemelsbreed met die op het kettingformulier.

Zij waren lid geworden van Vereniging Eigen Huis. In het aprilnummer van 1986 las hij een artikel waarin werd uiteengezet dat door de premieregeling de aannemer zich aan zoveel regels diende te houden, dat het huis wel vijftigduizend gulden meer had gekost dan zonder die regeling.

Zij waren dus zonder die premie veel goedkoper uit geweest. Het huis had hen niet meer dan ongeveer zesentachtigduizend gulden hoeven kosten. Hij vertelde het Lieke niet.

De kunststof in de badkamer liet in de hoeken los, zodat er water onder kwam. Al snel rook het er beschimmeld.

Zij zagen zich genoodzaakt de muren te laten betegelen. Ter financiering ervan sloten zij bij hun bank een persoonlijke lening af tegen elf procent rente op jaarbasis. Aan haar ouders opnieuw geld te leen vragen durfden zij niet meer. De van hen geleende bedragen waren nog maar kortgeleden terugbetaald. Mede vanwege de rente op hun lening stonden zij aan het eind van iedere maand flink in de rode cijfers. Met de katers liep het niet goed af. Wit moesten zij na nierfalen laten inslapen. Zwart verdween op zekere dag om nooit meer terug te keren.

Als Benji na een werkdag thuiskwam, merkte hij soms dat Lieke rode ogen had. Hij durfde haar er niet naar te vragen. Op een avond hoorde hij haar schreeuwen dat zij het leven in Merelande haatte.

Benji had evenals zij heimwee gevoeld, die eerste maanden. Hij was eroverheen gegroeid. Nooit had hij er haar iets over gezegd. In een opwelling was hij na een werkdag naar de flat gereden.

De wijk waarin zij hadden gewoond was al voor hun verhuizing aan het verpauperen. Steeds vaker werd er ingebroken. De ruiten in de portiek van hun flat werden vernield en vervangen door hardboardplaten. Op steeds meer muren verscheen graffiti. Het was er alleen maar slechter op geworden. Sommige flats, waaronder degene waar zij hadden gewoond, bleken dichtgetimmerd. De inhoud van een vuilcontainer was in brand gestoken. De muur erachter zwartgeblakerd. Een auto met leeggelopen banden stond langs de kant van de weg.

Hij vertelde erover aan Lieke, die hem ervan verdacht het te hebben verzonnen.

Lieke verklaarde niet te weten wat zij overdag met zichzelf aan moest. Met niemand in de buurt had zij werkelijk contact kunnen maken. Op jazzballet zag zij zich geconfronteerd met een kliek vrouwen die haar volkomen negeerde.

Uit ellende kroop zij maar weer haar bed in, nadat zij 's morgens de kinderen naar school had gebracht en zij die dag niet naar haar werk hoefde. Het geklets met buurvrouwen tijdens de koffie had haar tot wanhoop gedreven.

Waar zouden zij 's avonds enige afleiding kunnen vinden, afgezien van haar wekelijkse balletles? Niet in hun woonwijk. Het werd doodstil 's avonds. De straatverlichting hield na enkele meters op. Daarachter, noordwaarts, heerste diepe duisternis.

Als het onweerde, voelde het aan alsof zij er onbeschermd middenin zaten. Als kanongebulder rolde de donder over de vlakte bij hun achtertuin.

Het was een leven, dat veel dichterbij de natuur leek te staan, maar er op een bepaalde manier weer ver vanaf stond. Alsof zij er geen deel van uit maakten, terwijl allerlei wild soms tot in hun achtertuin sloop en zij de seizoenen haarscherp in het gebladerte van de lage boompjes zagen afgebeeld.

Wat zou hij kunnen doen om het bestaan voor haar wat aangenamer te maken?

Naarmate de dagen langer en warmer werden, zat zij vaker op een keukenstoel in de tuin. Zij kreeg zowaar wat kleur in het gelaat. Zij hield van zon en natuur.

Lieke genoot van de talrijke wilde dieren, die zich tussen de struiken en de lage boompjes lieten zien. Vossen, egels, konijnen, reeën, bunzingen.

Onder begeleiding van een boswachter namen zij deel aan een wandeltocht door de Zuiderzeeplassen. Midden in het terrein werden zij omringd door wilde paarden en edelherten. Zij zagen zelfs een koppel lepelaars. Voor het eerst sinds lange tijd zag Benji haar glimlachen.

Geld om de achtertuin fatsoenlijk in te richten was er niet. Met het vakantiegeld hadden zij de debetstand op hun betaalrekening opgeheven. Benji jatte stoeptegels van een stapel die een paar straten verderop was neergezet. Hiermee maakte hij een pad door de achtertuin en een klein terrasje, dat grensde aan de tuindeur.

Bij een bouwmarkt vonden zij plastic klapstoeltjes, die zij met een korting van liefst veertig procent konden aanschaffen en als tuinmeubilair buiten werden geplaatst. Bij een tuinder, die de straat was ingereden en vanuit een kleine vrachtauto struiken en planten aanbood, kochten zij een Forsythia en twee bessenstruiken. Zij plantten de heesters aan weerszijden van hun tuinpad.

Een winkelwagentje werd naar huis gereden en gesloopt. Een deel van het draadwerk plaatste Benji op stapeltjes bakstenen, zodat zij konden barbecueën.

Hij was trots op het huis, op de auto die onder de carport stond. Hij koesterde hun kleinburgerlijke verworvenheden. Waarom moest zij nou zijn feestje bederven met haar ontevreden gedrag? Zij had toch kunnen weten waaraan zij was begonnen?

Blijkbaar niet.

‘Wil je nog steeds terug?’

Zij knikte.

‘Nou, dan verkopen we de boel.’

Volgens Lieke konden zij dat niet betalen.

Hij beloofde haar het uit te zullen rekenen.

Indien zij het huis verkochten, bracht het waarschijnlijk genoeg op om de hypotheek af te betalen. De meegefinancierde kosten voor notaris en hypotheekakte zouden als schuld blijven openstaan. Bovendien zouden zij de premie op het huis, waarvan zij de eerste termijn al hadden ontvangen, moeten terugbetalen. En dat geld was er niet meer.

Voorlopig zaten zij gevangen. Benji wilde zelfs zover gaan haar een hond cadeau geven, maar tot zijn verbazing weigerde zij dat. Ze wist dat hij niet van honden hield. Bovendien kostte zo'n dier nogal wat aan voeding, onderhoud en belasting.

Tot hun ontzetting werd het terrein waaraan hun achtertuin grensde bouwrijp gemaakt. Navraag bij de gemeente maakte hen duidelijk dat er een rij twee onder een kappers zou verrijzen, terwijl hierover niets te vinden was in het

bestemmingsplan.

Al snel verschenen er heimachines, waarvan zwarte olie afspatte die de tuinen vervuilde. Het gedreun begon 's morgens al om zeven uur en ging de hele dag door: KA-BENS KA-BENS KA-BENS ! Na iedere klap lieten de machines windjes van zwarte rook. De kopjes rinkelden op de tafel. Hierna werden aangrenzend aan de achtertuinen hoge metalen draadhekken geplaatst. De nieuwe woningen kwamen vanwege de smalle tuintjes hinderlijk dichtbij te staan.

Voorheen werd dit terrein door zowel de jeugd als hun ouders als trapveldje gebruikt. Hierna voetbalde de kinderen op straat, hetgeen nogal eens conflicten met buurtbewoners veroorzaakte, omdat die de kans niet wilden lopen dat een bemodderde bal tegen hun auto werd aangetrapt.

Op het terrein achter hun huis zou in de loop der jaren een complete woonwijk verrijzen.

Tijdens een warme zomernacht lag Lieke woelend tussen waken en slapen.

Nauwelijks bij bewustzijn verliet zij op zeker moment haar bed. Tevergeefs zocht zij de trap. Met beide handen tastend langs de muren vond zij haar weg.

Natuurlijk! Zij begreep zich in de flat te bevinden. Er was helemaal geen trap! Een gevoel van geluk en intense opluchting overmande haar. Dat huis in Merelande was slechts een kwade droom geweest! Zo ook de verlatenheid die zij had gevoeld, de stilte, de eentonigheid van talloze dagen en het verlies van beide katers! Lieke hoorde zichzelf vrolijk lachen.

Zij kon zich niet goed oriënteren. Haar rechterhand vond een deurklink, die zij naar beneden bewoog. Was dit de woonkamer, die zij binnenging?

Zij keek tegen het ochtendgloren in naar buiten.

Een scheve gedaante, die zich tegen het bleke schijnsel aan de horizon aftekende, leek zich vlak bij het raam te bevinden. Lieke knipte het licht aan. De gestalte droeg een vuilwitte overall. Het bovenlichaam helde vervaarlijk

zijwaarts. Aarde en zand vielen van het hoofd af. Langzaam opende het wezen de oogleden, zodat zwarte gaten zichtbaar werden. Tevergeefs probeerde zij te gillen. Woest heen en weer rollend, stootte zij Benji aan, die wakker schrok. Zij vertelde hem over haar nachtmerrie. Hij hield haar vast. De rest van de nacht lag zij slapeloos in zijn armen.

Haar droom herinnerde hem uiteraard aan het lijk, waar hij tot dan toe bijna nooit meer aan had gedacht.

De grond in de achtertuin begon al aardig in te klinken. Het leek slechts een kwestie van tijd voordat de eerste beenderen zichtbaar zouden worden.

Benji bestelde enkele kubieke meters tuinaarde, die in de voortuin werden gestort. Met een van zijn buurmannen geleende kruiwagen, reed hij de aarde door het huis heen de achtertuin in, alwaar hij een donkere laag over de kleibrokken verspreidde. De grond boven het lijk hoogde hij nog eens extra op. Om het wegzakken van de aarde te verhinderen, bouwde hij er een bakstenen muurtje omheen. Vervolgens plantte hij er rozen, die na een paar weken met opmerkelijke snelheid begonnen te groeien. Lieke vond het allemaal aardig gelukt.

Regelmatig zaten zij op hun terrasje bij de tuindeur in de zon. Af en toe maakten zij een praatje met de burens, die al veel verder waren gevorderd met de inrichting van hun achtertuin. Het lukte Lieke om haar dienstverband uit te breiden. Zij begon vier dagen per week te werken.

Benji stelde voor dat zij haar extra verdiensten op zouden sparen om de verkoop van hun woning mogelijk te maken.

‘Misschien kunnen we dan als we verhuizen weer net zo’n mooie flat huren.’

Tot zijn verbazing schudde zij haar hoofd.

‘Nee, Benji. Laat maar zo. We idealiseren alle twee het leven dat we daar hadden. Ik denk dat het ons gaat tegenvallen. Ik zag op het journaal laatst een reportage over de buurt waar we hebben gewoond. Het is zoals jij al zei behoorlijk verloederd. Wat ik belangrijk vind is dat de jongens zich hier prima voelen. Ze hebben hier veel meer ruimte dan bij de

flat. Daar konden ze nauwelijks buiten spelen. En jij voelt je inmiddels ook thuis hier. Maak je geen zorgen over mij. Ik red me wel.'

'Neem er dan rijlessen van. Als je je rijbewijs hebt, dan kopen we een autootje voor je, zodat je niet meer zolang onderweg bent.'

Zij reageerde niet op zijn opmerking. Hij wist niets meer te zeggen.

Lieke keek uit het raam naar het paartje buizerds dat in cirkels vliëgend boven de kleine boompjes patrouilleerde.

Benji probeerde het verlangen dat hij in haar ogen zag te negeren.

Zoiets zal je in Amsterdam niet snel zien, wilde hij zeggen.

Zij weet nooit wat zij wil, dacht hij.

Deel twee:
De reorganisatie

1

Joris Leyendael parkeerde zijn bijna klassieke Jaguar op de voor hem gereserveerde plek en controleerde, nadat hij was uitgestapt, of het bordje in de grasstrook voor zijn auto inderdaad zijn naam droeg. DIRECTIE, las hij geërgerd. Sukkels. Hij nam zich voor dit vandaag nog te laten veranderen. Naam en voorzitter van bestuur. Hoe moeilijk kon dat zijn? Hoofdschuddend liep hij naar de hoofdingang, zijn koffertje met goudkleurig handvat schommelend op het ritme van zijn ferme tred.

ZORGROEP MERELANDE, stond op een bord boven de hoofdingang.

De glazen deuren schoven bij zijn nadering gehoorzaam opzij. Met een kort knikje groette Joris de portier om vervolgens via de lift de tweede etage te bereiken.

Hij zag niemand. Waar waren zijn secretaresse en zijn managementassistente? Zij behoorden zich in het kantoortje naast zijn kamer te bevinden. Een blik op zijn horloge. Half negen al. Hij opende de deur van zijn kamer en zag als eerste een enorm boeket in een glazen vaas op zijn bureau staan. Een kaartje met een tekst waarmee hij van harte welkom werd geheten en men uitkeek naar een vruchtbare samenwerking. Bestuur en personeel van de zorggroep. Het kaartje was schuin tegen de vaas aangezet, Joris zag dat het bevlekt was door bloemenwater. De letters waren uitgelopen.

Met een klap legde hij zijn koffertje op het glimmende bureaublad en keek om zich heen. Een ruime werkkamer. Behalve zijn bureau met de stoel die hij vanuit zijn vorige werkplek had laten overkomen waren er een vergadertafel met twaalf stoelen en een houten archiefkast neergezet. Enkele onbeduidende afbeeldingen hingen aan de muren. Een groepje houtige planten stond in een cilindervormige container in een hoek. Joris kende deze ruimte. Drie keer had hij er zijn sollicitatiegesprekken voor deze baan gevoerd. Joris schoof de ramen van zijn kantoor half open. Hij hield

van frisse lucht en kon goed tegen de kou. Zelfs tijdens zijn winterse vergaderingen hield hij de ramen nooit gesloten en daalde de temperatuur in zijn kantoor zodanig, dat men zo snel mogelijk doorvergaderde om daarna naar normaal verwarmde ruimtes te ontsnappen. Dat schoot tenminste op. Ook van opschieten hield Joris.

Met duivels genoeg herinnerde hij zich hoe sommige aanwezigen de radiatoren geheel opengedraaid hadden, om vervolgens in winterjas verder te vergaderen.

Slappelingen waren het, allemaal. Als marinier had hij koud weer trainingen ondergaan. Ook in zijn villa hield hij 's winters enkele ramen en schuifdeuren op een kier als hij thuis was.

In bijna alles was hij de militair gebleven zoals hij lang geleden in dienst van volk en vaderland allerlei vijanden had bestreden. Alleen zijn kapsel was veranderd. In plaats van stekeltjes droeg hij nu een golvende bos donkerbruin haar.

Zijn computer bleef dood, hoezeer hij ook tegen knoppen duwde en op toetsen ramde.

Zuchtend verliet hij zijn kantoor, opzoek naar een pantry met koffie. Minutenlang dwaalde hij over de verdieping. In een keukentje vond hij een filterapparaat en snelfiltermaling. Joris zette koffie en nam zich voor om zijn ondersteunende dames op een fikse uitbrander te trakteren. Niet eens kopjes en schoteltjes. Met een dubbel plastic bekertje vol hete koffie keerde hij naar zijn werkkamer terug.

Achter zijn bureau zittend, haalde Joris uit zijn koffertje een map tevoorschijn. Hierin bevonden zich de verslagen van de laatste bestuursvergaderingen en het door de accountant goedgekeurde, meest recente jaarverslag en jaarrekening. Een tweede map bevatte zijn uitgewerkte plannen om deze organisatie voor de ondergang te behoeden.

Tegen negenen verschenen twee vrouwen, die zich beurtelings aan hem voorstelden als zijn managementassistente en zijn secretaresse. De managementassistente diende Joris weliswaar te delen met de andere bestuursleden, maar het

was alles bij elkaar meer dan hij had verwacht.

Zijn secretaresse bleek een verlegen vrouw van in de veertig te zijn. Hij vergat vrijwel onmiddellijk haar naam.

Zijn managementassistente maakte meer indruk, met haar blauwe ogen onder boogvormige zwarte wenkbrauwen. Haar gelaat en armen waren gebruind. Zij lachte tegen hem, waarbij zij een hagelwit gebit toonde. Het dikke, zwarte haar hield zij met een rode band bijeen.

‘Renate van Diever.’ Een zongebruinde hand, waarvan de vingers nog langer leken dan de zijne. Donkerrood gelakte nagels.

Joris keek van haar weg, hief met zijn rechterhand het dubbele bekertje omhoog en wees er met zijn linker wijsvinger naar. Even later hoorde hij hoe zij de afwasmachine in het keukentje leeghaalden. Een kopje koffie werd door een van beiden voorzichtig voor hem neergezet. Hij las door, dwong zichzelf niet op te kijken. Tijdens het lezen woude hij met een hand door zijn haardos.

Het zag er slecht uit voor de zorggroep. Een miljoenentekort in de exploitatie, vrijwel geen eigen vermogen op de balans. Een wanverhouding tussen vreemd en eigen vermogen. Een liquiditeitsprognose die een snel dalend banksaldo voorspelde. De managementbrief van de accountant voorspelde een spoedig faillissement bij ongewijzigd beleid. De nieuwe stichting, ontstaan uit de fusie tussen verzorgings-en verpleeghuizen en gezondheidscentra had een nieuw bestuur gekregen, dat vervolgens vergat om het overvloedige personeel via een sociaal plan de organisatie uit te werken. Het gevolg hiervan was dat het bestuurskantoor over liefst negentien personeelsleden voor beleidsondersteuning beschikte. Joris las tot zijn verbijstering dat een voormalig locatiedirecteur met behoud van salaris was weg gedegradeerd tot informatie coördinator. De man deed de hele dag niets anders dan op internet voor de organisatie interessante artikelen opzoeken en via mailing de zorggroep insturen.

Deze formatie zou binnen enkele maanden meer dan

gehalveerd worden. Joris had hierbij de keuze tussen het wegsturen van zijn secretaresse of zijn managementassistente.

Hij koos ervoor mevrouw van Diever te ontslaan, want die kostte het meest aan salaris. Blauwe ogen of niet, men moest zakelijk blijven.

De grootste klappen zouden in de verzorgingshuizen vallen. Met ergernis las Joris dat op sommige locaties personeelsleden op afdelingen en in keukens al bijna veertig jaar op de loonlijst stonden. Die veel te dure fossielen met hun hoger dan gemiddeld ziekteverzuim en hun hoger dan gemiddelde salaris zouden als eerste worden weggewerkt.

In overleg met de vakbonden, het UWV, het arbeidsbureau en de medezeggenschapsraad was een sociaal plan ontstaan, waarbij tientallen medewerkers gedwongen zouden worden ontslagen.

Het sociaal plan kostte weliswaar flink wat geld aan ontslagpremies en herplaatsingstrajecten, maar de stichting zou dit binnen anderhalf jaar terugverdienen.

De huisbank zou voor overbruggingskrediet zorgen.

Toch een leuke job, vond Joris. Hij had al eerder dergelijke klussen geklaard. Wat tegenviel was de beloning. Nog geen twee tonnetjes per jaar, exclusief reiskosten en een vaste vergoeding voor representatie. En dan reed hij nog met een auto uit zijn eigen verzameling in plaats van een leasebak. Nog een reden voor ze om blij met hem te zijn, zo vond hij.

Het salaris kon hem niet eens veel schelen. Nooit noemde hij zijn geldelijke verdiensten tijdens borrels en netwerkbijeenkomsten. Op degenen die over hun inkomen stonden op te scheppen keek hij zelfs neer.

Zijn vier collega bestuursleden hadden geen indruk op hem gemaakt. Een slaperig, wereldvreemd collectief. Hij zou iedereen wel eens door die reorganisatie heen slepen! Volgend jaar een nieuwe zorggroep en een nieuw bestuur.

Met genoegen keek hij er naar uit hoe zijn faam zou groeien.

De reddingoperatie voor de stichting werd aan het eind van een middag aan het personeel gepresenteerd. Een forse menigte had zich in een zaaltje op de begane grond van het hoofdkantoor geperst. Alle stoeltjes waren bezet. Talrijke personeelsleden stonden tegen de muren gedrukt. Veel gesproken werd er niet. Men staarde naar het podium. Op advies van Joris had het bestuur afgezien van het opstellen van een microfoon voor het publiek. Dat hield de zaak maar op, zo vond hij. Het vijfkoppige bestuur kwam via een zijingang het zaaltje in en nam plaats achter op het podium neergezette tafels. Joris zat in het midden. Hij keek om zich heen. Misschien wel meer dan tweehonderdvijftig personeelsleden keken met zorgelijke uitdrukking tegen het licht in dat door enkele spotjes het zaaltje in werd gestraald. Joris tikte op de microfoon vlak voor hem, hetgeen een hooggestemd gezoem veroorzaakte en stelde zich voor. Hij beschreef uitvoerig wie hij was en wat hij had gedaan tijdens zijn carrière. Betreffende de stichting sprak hij zijn vertrouwen uit in de toekomst. Vervolgens presenteerde hij het reorganisatieplan. Via een overheadprojector verscheen een tekst in beeld op het scherm dat aan de muur achter het bestuur hing:

ZORGGROEP MERELANDE. REORGANISATIE 2013

Vlot sprekend toonde hij het ene blad na het andere aan het publiek, waarvan een beklemmend zwijgen uitging. Een stappenplan. Een sociaal plan. Pagina's vol cijfers. Stroomschema's met poppetjes. Joris hoefde tijdens zijn explicatie niet achterom te kijken, hij kon alles volgen op de monitor die voor het bestuur was opgesteld.

Af en toe loerde hij over de monitor heen, naar de massa bleke gezichten.

Naarmate zijn verhaal vorderde werd Joris steeds vaker geïnterrupteerd. Opnieuw keek hij over de monitor heen, zonder te ontdekken wie zijn explicatie onderbrak.

De laatste pagina van het plan verscheen op het scherm:

OPWEG NAAR EEN GEZONDE TOEKOMST.

Onder deze tekst was een afbeelding zichtbaar waarop een glimlachende verzorgster een dolgelukkige bejaarde uit een glas liet drinken. Joris verklaarde dat het hier een informatieve bijeenkomst betrof, waarbij geen mogelijkheid werd geboden tot het stellen van vragen. Hiervoor verwees hij naar de betreffende personeelsfunctionarissen en leidinggevendenden. Protest rees uit de menigte op. Een op de voorste rij gezeten slanke vrouw stond op en riep op felle toon allerlei vragen. Zij kreeg ruim bijval van een groot aantal anderen.

Joris verbaasde zich over haar felle gedrag, over de onverzoenlijkheid in haar heldere lichtbruine ogen.

Hij ondervond in toenemende mate moeite om zich verstaanbaar te maken en begon op luidere toon te oren. Op zeker moment leek het hem dat de menigte op hem af zou drommen, zodat het bestuur tegen de muur achter het podium aan zou worden gedrukt. Er werd geschreeuwd en gefloten.

Waar blijven de portiers, vroeg Joris zich af. Zij dienden toch als bewakers op te treden?

Uiteindelijk nam het rumoer een dusdanige omvang aan, dat het bestuur op een teken van Joris via de zij ingang de zaal verliet. Een van de bestuursleden struikelde hierbij over een snoer. Personeelsleden huilden en riepen verwensingen. Een vrouw werd onwel en zakte tegen een muur onderuit. Bezorgde collega's verdrongen zich om haar heen.

Bijna sprintend vloog de voor zijn leeftijd nog atletische Joris de trappen naar zijn kamer op. De overige bestuursleden volgden hem in lager tempo en kwamen om zijn bureau heen staan. Op woedende toon eiste Joris vanachter zijn bureau de naam van de vrouw die in protest was opgestaan. In gedachten zette hij haar op de lijst van met ontslag bedreigde personeelsleden.

Beduusd stonden zijn nahijgende collegae voor zijn bureau. Na een kort overleg stuurde hij ze huiswaarts.

Nadat de bestuursleden waren vertrokken, herinnerde Joris zich dat hij uiterlijk morgenochtend een stukje zou kunnen inleveren voor het personeelsblad. Een foto van hem was al in het bezit van de redactie. Hij zette zijn pc aan en begon een verhaal te tikken. Hij stelde zich voor als de nieuwe bestuursvoorzitter en beschreef uitvoerig zijn professionele verdiensten. Talrijke organisaties had hij van de ondergang gered. In enkele zinnen beschreef hij zorggroep Merelande als een kansrijke organisatie vol professionals, waar echter nog veel gesaneerd diende te worden. Tevreden leunde hij na een halfuurtje tikken achterover.

Fraai geschreven, wel enigszins onpersoonlijk. Hij zou toch ook iets over zichzelf kunnen vertellen.

Na enig nadenken begon hij over zijn verzameling klassieke Jaguars. Zeven exemplaren had hij de afgelopen jaren bij elkaar gespaard. Jammer alleen, zo schreef hij, dat ze niet allemaal meer op mijn oprijlaan passen.